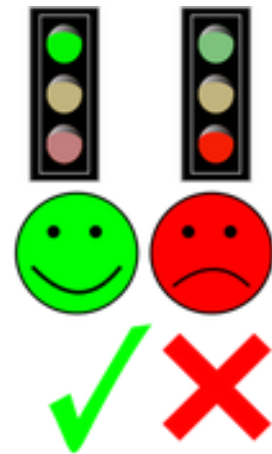

כיצד להימנע מטעויות במפגש שיח עם התלמיד/ה

טעויות בעת ניהול מפגש שיח עם תלמיד/ה,
יכולות להימנע,
ככל שהמודעות של החונך/ת תהיה גבוהה יותר

טעויות של החונך/ת במפגש שיח עם תלמיד/ה

שוב ושוב
אותו הסבר

שפה שאינה
מתאימה

שיפוטיות

החונך/ת
במרכז

הזדהות
יתר

הסחת
הדעת

שפת גוף
מרחיקה

הימנעות
מחיזוקים

שאלות
סגורות

התמקדות
בשלילי

ווכחנות,
עימות

חשש
משתיקות

שיפוטיות

בזמן ניהול השיחה בין החונך/ת לתלמיד/ה, עולות לעיתים, סוגיות, שמעוררות אצל החונך/ת, עמדה ביקורתית ושיפוטית על האופן שבו דברים אמורים להישמע או להתנהל או להראות.

שיפוטיות באה לידי ביטוי כשהחונך/ת לא מסכים עם הנרמך ע"י התלמיד/ה ומבטא/ת עמדה הן בשפת הגוף והן בהבעת דעה, ומייחסת לנושא משמעות מוסרית, הרואה את הדברים במושגים של טוב ורע. שיפוטיות דוחקת את התלמיד/ה למצב שבו עליו/עליה להתגונן, ומפחיתה את הבטחון העצמי של התלמיד/ה. גישה מסוג זה לא תקדם את הקשר עם התלמיד/ה.

החונך/ת במרכז

לעיתים, החונך/ת מרבה לדבר ("תופס במה") ונושא/ת מונולוגים, שדוחקים את התלמיד/ה לעמדה פסיבית מבלי יכולת לבטא את רגשות, מחשבות ודעות. פעולה מסוג זה נתפסת כ"נאום" או כהטפת מוסר, ומרחיקה את התלמיד/ה ופוגעת, הן במוטיבציה שלו/שלה ללמוד, והן ביכולת להכיל את הנאמר ע"י החונך/ת. יחסי הקירבה ובניית האמון והקשר בין החונך/ת לתלמיד/ה אינם יכולים להתבסס על התנהלות מסוג זה. התלמיד/ה זקוק/ה למקום משמעותי בשעת המפגש. הוא במרכז!.

שוב ושוב אותו הסבר

במהלך שיחה עם התלמיד/ה, כשמדובר בתהליך למידה, קורה שהתלמיד/ה לא הבין/ה את ההסבר, לנושא/לחומר הנלמד שדובר עליו, וזקוק/ה להסבר נוסף. לפיכך, מומלץ לחזור על ההסבר במילים אחרות, בדרך אחרת. להסביר שוב באותה דרך ובאותן מילים, לא יעזור להבנה, ויכול למנוע מהתלמיד/ה לבקש שוב הסבר, מפאת הבושה. על מנת להקל על התלמיד/ה לא לחזור על החומר באותו אופן שבו הוסבר ע"י החונך/ת בפעם הראשונה. בנוסף, שימוש במתודות למידה מגוונות יכול לסייע לתלמיד/ה הן מבחינת ההבנה והן מבחינת העניין.

שפה שאינה מתאימה

שפה וסגנון הדיבור יש השפעה על הדינמיקה המתרחשת במהלך מפגש השיח. לדוגמא: שפה גבוהה מידי של החונך/ת יכולה להיתפס כהתנשאות וגורמת לניכור וריחוק של התלמיד/ה. שפה פשוטה מידי יכולה לשדר לתלמיד/ה חוסר הערכה ליכולות הקוגניטיביות שלו/ה. התלמיד/ה זקוק לשיחה "בגובה העיניים". שיחה המשדרת כבוד והערכה. וקיים היבט נוסף, לפיו, התלמיד/ה משתמש/ת הרבה מאד בסלנג. במקרה זה מומלץ לבקש הסבר למילים שהחונך/ת אינו מכיר/ה. אולם, לעשות זאת ברוח טובה ומתוך רצון כנה ליצור חיבור...

שפת גוף מרחיקה

שפת הגוף באה לידי ביטוי באמצעות תנועות הגוף והבעות פנים. שפת הגוף יכולה להקרין פתיחות, נכונות להקשיב ועניין בתלמיד/ה. שפת גוף מסוג זה משדרת לתלמיד/ה, תחושה של בטחון והכלה ומגבירה את הקשב של שני הצדדים.

גם קשר עין, תנועות ידיים, הטיית הגוף לעבר התלמיד/ה וקצב הדיבור נתפסים ע"י התלמיד/ה, כמסר של איכפתיות, הבנה.

שפת גוף אחרת מזו המתוארת, מרחיקה באופן לא מודע, את התלמיד/ה, ומשפיעה על יכולת הריכוז וההבנה של תכני המפגש, ועל מידת הנכונות להשקיע בלמידה עם החונך/ת.

הימנעות מחיזוקים

במהלך שיחה עם התלמיד/ה, חשוב לשקף לו/ה את נקודות החוזק, הנובעות מהדברים שנאמרים, או מאופן ההתנהלות שלו/ה. הקישור בין התנהלות לבין נקודות חוזק של תלמיד/ה, אינו מובן מאליו לתלמיד/ה.

ההקשר מאפשר לתלמיד/ה ראייה שונה ואחרת של הנושא המדובר, ומחזקת את הדימוי העצמי שלו/שלה.

שיקוף חוזקות משפר את המוטיבציה של התלמיד/ה, ואת הקשר עם החונך/ת. נעים ומחמיא לתלמיד/ה לנהל שיחה עם חונך/ת הרואה אותו/ה מנקודת מבט חיובית שאינו מורגל/ת בה.

הזדהות יתר

היכולת של החונך/ת להבין את החוויות והקשיים של התלמיד/ה, ולהביע הבנה ורגישות כלפיו/ה, מהווה את אחד הכלים החשובים בעבודת החניכה. במצב זה החונך/ת מסוגלת לראות ולהבין את הקושי מנקודת מבטו של התלמיד ולקחת את תפקיד החניכה ממקום שבא לעזור, לסייע ולתמוך ("אני איתך", "אני מבין מה אתה אומר"). זה נותן לתלמיד/ה תחושת בטחון, משענת ומוטיבציה להתקדם. כשמדובר בתלמיד/ה עם קשיים ובעיות רבות, אסור לחונך/ת ליפול למלכודת של הזדהות יתר, לפיה ההתחברות הרגשית לתלמיד/ה מאד חזקה ומנטרלת את יכולת החונך/ת להתבונן מהצד ולסייע ולהיות הדמות האחראית והמבוגרת על תהליך החניכה.

הסחת הדעת

חוט השדרה של המפגש הינו באחריות החונך/ת. תכנון המפגש כולל גם מצבים שבהם החונך/ת י/תצטרך להתגמש בהתאם לצרכי התלמיד/ה. אולם, יש מצבים שבהם מתקיים מצב של היענות לגירוי לא צפוי מהסביבה. במצב זה של הסחת הדעת, נפגעת יכולת הובלת השיחה ע"י החונך/ת ויכולת הריכוז וההקשבה לתלמיד/ה. זה משפיע גם על חוסר העניין והריכוז של התלמיד/ה. דוג' למסיחי דעת: הסלולרי של החונך/ת או התלמיד/ה שמצלצל, מישהו שנכנס למקום המפגש ומבקש משהו מהתלמיד/ה או מהחונך/ת, ועוד. המודעות למצבים אלו תאפשר לחונך/ת לעצור ולשקף לתלמיד/ה את הבעיה, ולבקש להתרכז ולהתחיל מחדש.

ווכחנות, עימות

בשיחה עם התלמיד/ה חשוב מאד לעשות הפרדה בין התלמיד/ה הדובר/ת, לבין הדברים שנאמרים. גם כשאינ הסכמה של החונך/ת עם הנאמר, תפקיד החונך/ת להרגיע את האוירה ואת התלמיד/ה. את הגבולות קובע/ת החונך/ת, תמיד בסבלנות ובניסיון להבין את נקודת המבט של התלמיד/ה. לא בהתנגחות, ולא בכעס. תלמיד/ה מתווכח/ת עושה זאת מחוסר הסכמה לנאמר או לדרישה, או מחוסר כלים לניהול תקשורת מכבדת. נטייה לווכחנות של תלמיד/ה, מצביעה על הצורך לגלות עניין רחב יותר בתלמיד/ה, בעולמו וצרכיו/ה. ככל שתהיה יותר הדדיות בין החונך/ת לתלמיד/ה, כך ניתן יהיה לפתח ולסגל תנאים ונורמות של שיחה מכבדת ולא מתנשאת, משום צד. שיחה המבוססת על אמון בקשר, פתיחות הדדית, והקשבה הדדית.

חשש משתיקות

שתיקה במהלך שיח קבוצתי או פרטני הינה תופעה טבעית וחיובית בזכות השתיקה ניתן להגיע לדברים שהתלמיד לא התכוון להגיע אליהם מפני שיש לתלמידים זמן לחשיבה, להתבוננות פנימית על עצמם בהקשר לנושא השיחה. במצבים אלה חשוב לא להאיץ או ללחוץ על התלמידים לקבל תשובה. לעיתים, השתיקה מערערת את הבטחון של החונך/ת. קשה לו/ה להכיל את השתיקה שנתפסת אצל/ה כבעיה שלו/ה בניהול והובלת השיחה. החונך/ת אמור/ה להחליט עניינית מתי השתיקה מיצתה את תפקידה. ואז לומר: "אני מבינה שאתם חושבים על תשובה. האם יש מישהו מכם שמוכן להתייחס לנושא?". או, ניתן לומר: "אני מכבד/ת את השתיקה". במידה ועדין אין תשובה, לומר: "מי שירצה להתייחס מאוחר יותר, אני אשמח"

שאלות סגורות

אחת התלונות השגורות בפי אנשי חינוך, ולא רק הם, היא, שילדים ובני הנוער עונים תשובות מאד קצרות. הפתרון לבעיה תלוי בסוג השאלה הנשאלת ע"י החונך/ת. ישנם 3 סוגי שאלות:

שאלה סגורה - זו שאלה המובילה את הנשאל/ת למתן תשובה קצרה: "איך את/ה מרגישה?" או "האם את/ה אוהבת את...?"

שאלה פתוחה - מאפשרת מענה המתייחס בהרחבה ובהעמקה, ע"י הבעת עמדות, מחשבות ורגשות: "מה דעתך על...?" "מה קרה לך כש...?"

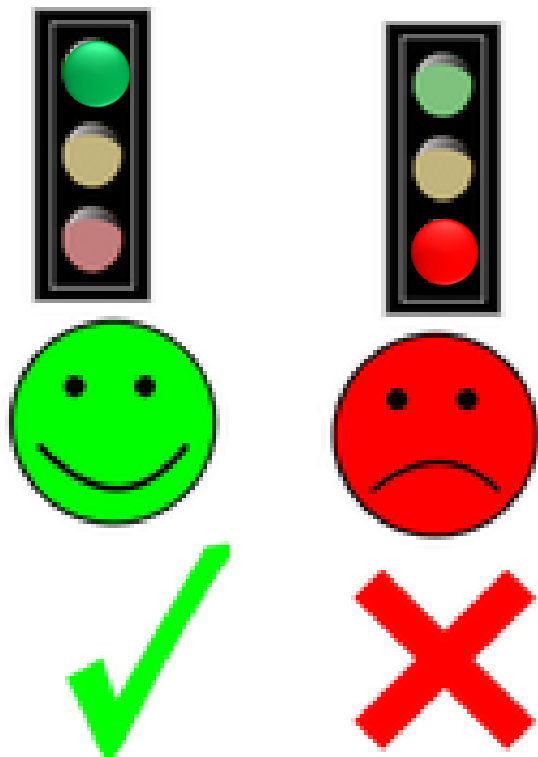
שאלת הרחבה - משדרת התעניינות, מתייחסות לנאמר ומעודדות להרחיב בעוד פרטים: "מה עוד קרה?" לפיכך, היכולת של התלמיד/ה לנהל שיחה מעמיקה תלויה בניסוח השאלות של החונך/ת ובאחריותו.!

התמקדות בשילוי

"הוא תמיד מאחר" ... היא מתווכחת על כל דבר" ... "היא לא מקשיבה" ... "הוא מגיע למפגש ללא חומרי הלימוד" ... לחונך יש קושי להתמודד עם מצבים מסוג זה, במהלך מפגשי השיח והלמידה. זה יוצר ראייה נגטיבית של כל אחד מהתלמידים. השאלה הבסיסית היא, מדוע זה קורה? שהרי אין ויכוח עם העובדות. אבל לחונך/ת יש חוסר מידע והכרות מספקת עם כל אחד מהתלמידים הנ"ל, שיאפשר לו/ה התמודדות ראויה, עם המצב.

רק שיחות הכרות וניסיון כנה של החונך/ת, להבין את מה עומד מאחורי ההתנהגות של כל אחד/ת מהתלמידים, יפתחו פתח לראיית הטוב ונקודות החוזק של כל אחד מהתלמידים. וזאת תהא נקודת המוצא לשיח פורה ומשמעותי שיתנהל על בסיס של בניית אמון והכרות שהיא הרבה מעבר למה ש"רואים במבט ראשון".

חומרי עזר:

שגיאות נפוצות (מתוך אתר לב דעת, ערן רון)

<http://www.levladaat.org/content/799>

בא במייל, איך לנהל שיחות משמעותיות

<http://www.baba-mail.co.il/content.aspx?emailid=44265>

אתר קדמה, שיחות אישיות

<https://kedma->

[edu.org.il/kedma
material/%D7%A9%D7%99%D7%97%D7%95%D7%AA-
%D7%90%D7%99%D7%A9%D7%99%D7%95%D7%AA/](https://kedma-
edu.org.il/kedma_material/%D7%A9%D7%99%D7%97%D7%95%D7%AA-
%D7%90%D7%99%D7%A9%D7%99%D7%95%D7%AA/)